

Domoljub

D Ljubljani 15. marca 1944

57 - Štev. 11

Vse mine!

Vsak dan pravimo: čas tako hitro mine! Mine zlasti, če se nam dobro godi. Bolnik, ki v trpljenju in bolečinah svoje boleznj prebdi vso noč, drugo jutro toži, kako dolga je bila tista noč. Pa je vendarle minila, ker čas mine.

Kaj pa je čas? Kdo bi ga znal umno razložiti, ko pa je tako minljiv, da ti mine, preden si ga razumel. Ze od starih časov so poskušali čas meriti in preračunati. Toda ni je ure na vsem svetu, ki bi ga mogla obseči in zadržati. Ure nam samo kažejo, kako čas hitro mineva. In če se nam ura ustavi, čas se ne ustavi, marveč neznansko hitro naprej drvi. Čas mineva.

Minevajo naše telesne sile, mineva človeška lepota in zdravje. Starček s trudnimi koraki drsa ob potoku in gleda otroke, ki se igrajo. Ko hoče svojo palico, ki se je na njo opiral, predati v drugo roko, se mu izmuzne iz rok in mu pade v vodo. Kakor brez moči obstane starček, ker ne more brez palice naprej, še manj pa jo more ujeti iz vode. Razposajene poglavce poprosi, naj mu palico potegnejo iz vode. Otroci ne razumejo starčkovetežnosti ter se mu smejejo in nagajajo, saj je zanje, odkar pomajajo, vedno sončna pomlad, starček pa, odkar ga poznajo, vedno enako star in betežen. Toda starček z žalostjo v srcu spregovori: »Tudi jaz sem bil včasih tako mlad in uren kakor ste vi. Takrat mi noben potok ni bil preširok, nobeno drevo previsoko. Le še malo počakajte, pa boste tudi vi taki, kakršen sem zdaj jaz.« Otroci so se smehljali, ker ga niso razumeli in mu niso verjeli: »Mož tako čudno govoril!

Taki smo mi vsi! Saj ne čutimo, kako mineva naš čas in z njim naše življenje. Stari so si skušali čas takole upodobiti: Naslikali so moža, ki ima peruti. V eni roki nosi peščeno uro, v drugi pa srp. To se pravi: Kakor žanjec žanje s srpom žito na polju, tako čas žanje ljudi.

Ali se spominjate tiste prilike iz evangelija sv. Luke, ko Gospod pripoveduje o bogatem možu, ki je imel mnogo zemlje ter je svoja polja pridno obdeloval. Njegova polja so mu tolikanj rodila, da so njegove žitnice bile premajhne. Zato je mož takole govoril sam pri sebi: »Vem, kaj bom storil. Stare žitnice podrem, postavim pa si nove in večje. Ko bom vanje spravil vse svoje bogastvo, bom pre-skrbljen za mnogo let. Zato pa si bom potem privoščil vesele dni ter bom pil in jedel.« Tako je mislil bogatin. Gospod pa je rekel: »Bedak! Še to noč bodo terjali njegovo življenje!«

Ko bi človek večkrat mislil na to priliko, pa bi na svetu bilo manj gorja, ker bi bilo manj stiskanja ubogih zaradi mamona. Tako pa živimo, kakor bi imeli večno živeti. Pa je tako malo upoštevan tisti rek, ki pravi: »Živi in moli tako, kakor bi moral jutri umreti, delaj pa tako, kakor bi moral večno živeti.« Danes je pa narobe med ljudmi: Delo jim je stud, življenjske slasti pa so njihov gospodar.

Zgodovina človeškega rodu je neprestano prelivanje in spreminjanje. Eno nastaja, drugo mineva, eno se rodi, drugo umira. Tako je bilo in ostane do konca. Nastati pomeni že umreti. Roditi se pomeni že umreti.

Človek ne ve, kam gre njegova pot, kam pojde pot tega ali onega med nami. To pa vsi vemo, da eno pot vsi skupaj hodimo: pot proti grobu.

V tej trajni meni življenja in smrti, nastajanja in minevanja pa je Eden, ki ne mine, ki se ne spreminja, ki je večni. To je naš Gospod in Bog!

Kjer izvira bistra Soča

Vojni dogodki preteklega tedna

Uspešni nemški sunki v Italiji

Na italijanskem bojišču zadnji teden boji nekam mirujejo, če izvzamemo uspešne nemške sunki. Naj slede poročila:

Dne 6. sušca nemško uradno poročilo le kratko pravi, da na tem bojišču ni bilo pomembnih bojev.

Podobno se glasi nemško uradno poročilo 7. sušca, ko govori, da je na obeh straneh bilo živahno izvidniško in napadalno delovanje.

Dne 8. sušca se poročilo podobno izraža, da ni bilo pomembnejših bojev na tem bojišču, da pa so nemške daljnostrelne baterije obstreljevale luko Nettuno. Pač pa so sovražna letala ponovno napadla mesto Rim in druga mesta v srednji Italiji, pri čemer je nastala velika škoda v Rimu.

Čisto kratko je tudi poročilo nemškega armadnega vodstva dne 9. sušca, ki pravi, da je na obeh straneh na tem bojišču bilo delovanje izvidniških in napadalnih čet. — Nemška torpedna letala pa so napadla v alžirskih vodah sovražno ladijsko spremijavo ter poškodovala 5 sovražnih ladij s 52.000 tonami.

Nemško uradno poročilo dne 10. sušca naglašja, da so tamkaj bili živahni spopadi, v katerih so Nemci uspešno zavrnili več sovražnih napadov, nakar so nemške čete uspešno izvedle več svojih sunkov v sovražne postojanke. Nemško težko topništvo je uspešno obstreljevalo luko v Anziu in Nettunu, kjer je bilo mnogo eksplozij.

Vedno hušji boji na vzhodnem bojišču

Ce pa na bojišču v Italiji bojevanje skoro počiva, je pa na vzhodnem bojišču bojevanje vsak dan hušje, kakor naglašajo nemška uradna poročila:

Tako se poročilo dne 6. sušca glasi: Pri Krivem rogu je sovražnik nadaljeval svoje brez-uspešne napade. Zlasti pa se sovražnik trudi pri Svenigorodki in Šepetovski, da bi prebil nemške črte, kjer je napadel z velikimi pehotnimi in oklepnimi silami. Nemška obramba je samo tukaj Orša 69 oklepnikov. — Na cesti med Smolenskom in Oršo je sovražnik silovito napadal, pa je bil vržen nazaj po nemški silni brambi. — Pri Vitelski je sovražnik za vsako ceno hotel predrti, pa so ga nemški grenadirji ustavili, dasi sovražnik poskuša še vedno nadaljevati. — Hudi boji so bili tudi pri Pskovu in Narvi, kjer je sovražnik bil odbit, krajevni vdori pa s protinapadi očisti ali zoženi.

Dne 7. sušca poročilo tako-le govori: Pri Krivem rogu so nemške čete v hudih bojih ustavile sovražne napade. — Pri Svenigorodki in Šepetovski se boji z nezmanjšano silo nadaljujejo. Na močne sovražne napade so Nemci odgovorili s svojimi silnimi protinapadi, le ponekod je sovražnik napredoval. Samo pri Šepetovski so sovjeti izgubili 41 oklepnikov in 29 topov. — Na cesti Smolensk in Orša je sovražnik v več valovih silno napadel, pa je povsod bil odbit in zbit. Pri tem je izgubil 22 oklepnikov. — Pri Pskovu in Narvi so bili zbiti sovražni napadi, nakar so napadli Nemci ter napredovali.

Poročilo 8. sušca navaja: Pri Krivem rogu se nadaljujejo silni boji, ker so tam sovražni oddelki vdrlji v nemške črte. Nemške čete so napravile hude protinapade ter sovražnika vrgle nazaj. — Pri Krivem gradu je sovražnik znova prešel v napad, a je bil s hudimi izgubami odbit. — Pri Svenigorodki in Šepetovski kakor tudi pri Jampolu so hudi boji, polni sprememb. Zadnje tri dni je bilo tamkaj uničenih 337 sovražnih oklepnikov. — Sovražni napadi so se ponavljali med Berežino in Dnjeprom. — Na cesti Smolensk-Orša so bili razbiti vsi sovražni napadi. Na tisočih sovražnih mrtvev pokriva bojišče. — Zaman so bili tudi sovražni napadi pri Narvi.

Dne 9. sušca se poročilo glasi: Pri Kerfu se je posrečilo več sovražnih napadov, pač pa je sovražnik južnozahodno od Krivega roga še naprej napredoval. — Brez uspeha so bili sovražni napadi pri Krivem gradu. — Pri Svenigorodki, Šepetovski in Jampolu so se nemške čete še naprej upirale prodirajočemu sovražniku ter mu uničile 42 oklepnikov. — Na cesti Orša-Smolensk je sovražnik nadaljeval napade, ki pa so bili vsi odbiti. — Pri Krivcu je sovražnik napadel z več divizijami, pa je bil hudo odbit. Pri Vitelsku so Nemci s protisunkom očistili vdor, ki je nastal v prejšnjih dneh. — Med Nevljen in Pskovom so le

krajevni boji. Pri Narvi pa nemški napad napreduje. Tukaj je sovražnik izgubil 14 oklepnikov. — Na visokem severu je spodletel sovražni poskus, da bi se izkral na Ribiškem polotoku.

Uradno poročilo dne 10. sušca govori o močnem sovražnem pritisku pri Krivem rogu, kjer so Nemci izvedli več uspešnih protinapadov. — Pri Krivem gradu, Svenigorodki, Šepetovski, Jampolu je bitka nenavadno silna. Ponekod je sovražnik bil nazaj vržen, ponekod pa je napredoval. Po težkih bojih so Nemci izpraznili mesto Uman ter uničili 91 sovražnih oklepnikov. — Na bojišču med krajem Novi Sokolniki in Pskovskim jezerom so spodleteli vsi sovražni napadi.

Iz bojev zoper komuniste

8 trebljenjem tolovajev nadaljujejo. Srbski časopis »Novo Vremec« poroča o občutnem porazu neke večje komunistične skupine, ki je skušala pri obmejnem kraju Ravnje vdreti preko Save v Srbijo. Člani srbske obmejne straže so takoj napadli tolpo, ki je bila vržena na drugi breg, pri čemer so bili potopljene trije bolni s po 30 rane. Komunisti so skupno izgubili okoli 160 mrtvih, številne ranjene ter 27 ujetnikov, dočim so imeli branilci zgolj majhne izgube. Pri vpadih v vas Ravnje so bili komunisti zvezali večje število srbskih nacionalistov, ki so jih pa pozneje morali izpustiti.

Odočno trebljenje boljševiških tolovajev. Po poročilih iz Belgrada so v mesecu februarju v Srbiji dosegli v boju proti komunističnim tolpom naslednje uspehe: 4139 mrtvih, 1016 ujetih in 436 pobeglih. Plen tvorijo: 4 topovi, 27 metalecev min in 144 strojin.

O pomenu verskih vrednot za družabni red je govoril te dni v okviru učiteljskih protikomunističnih predavanj Fran Trseglav.

Dolžnost našega delavstva je, da se pouči o komunističnem državnem kapitalizmu, da misli s svojo glavo in tako ohrani slovensko narodno kulturo.

V Postojni je prevzela stražo močna skupina domobrancev, katerih večino so dali domačini.

296 skrivačev iz dolajskih občin je zadnje dni pritežalo v Ljubljano; večina se je vpisala k domobrancem.

Protikomunistično spomenico v Ljubljani prav pridno zdaj podpisujejo nameščenci mestnih podjetij, učitelji, profesorji in drugi državni uradniki.

Junaške smrti v boju s komunisti je padel te dni domobranec I. Vodnik z Grčevvrha. Slava njegovemu spominu!

Komuniste drži pokonec samo že propaganda, je izjavil neki boljševiški komandant v Šmarjeti.

V Ljubljanijski vojaški bolnišnici je podlegel hudi rani, ki jo je dobil v bitki s komunisti blizu Grosuplja Alojzij Romih, dijak 7. razreda državne klasične gimnazije v Ljubljani. Slava njegovemu spominu!

Tobak kade v hribih le komunisti iz »boljših krogov«, navadni gozdovniki pušijo le — suho listje.

Komunizem je tisti, ki je v zadnjih dveh letih upropastil nešteto slovenskih družin in dobrin ter spodenel temelje kmečkemu in delavskemu stanu, je povedal v radiogovoru predsednik Novinarskega društva Rude Jurčec.

Srbski narod je stopil na stran tistih narodov, ki se z Nemčijo vred bore proti boljševizmu, je izjavil srbski ministar Jonić.

Neka tolovajska skupina je izgubila sredi februarja na zahodnem Balkanu 91 mrtvih in 32 ujetnikov.

V nekem spopadu Peglavnikove hrvaške straže s komunisti je padlo nad 450 sovražnikov.

Krasen zgled junaštva za domovino

Dne 1. februarja t. l. sta se na otokih Kwajelin in Wotto v skupini Maršalskih otokov v Velikem Oceanu izkrcali dve diviziji Amerikancev, ki so imeli silno oporo v vojni mornarici in številnem letalstvu. Šest dni so se Japonci premotno odločno upirali, dokler niso vsi do zadnjega, 6500 po številu z admiraloma Jutnado in Akiamom vred junaško padli.

KRATKE z vsega sveta

Romunija je dovolila izvoz lesenih barak proti plačilu v — švicarskih frankih.

200 milijonov dolarjev za pocenitev živil izda na leto Anglija.

Povojna trgovina med USA in SSSR kaže ugodno, je izjavil vodja ameriškega urada za vojne izdelke.

Posebno odlikovanje za bore proti komunističnim tolovajem na vzhodnem bojišču, je ustanočil Hitler.

Najmanj 20.000 izgub imajo Amerikanci in Angleži v pettedenskih bojih na mostišču pri Anziu v Italiji.

Vsa mizarska dela opravlja še vedno v Gamsu v nemškem okrožju Liezen 90-letni Janez Krenn.

Dne 11. marca je preteklo 400 let, odkar se je rodil v Sorrentu znameniti italijanski pesnik Torquato Tasso.

Zaradi neupoštevanih zahtev po zvišanju plač je začelo slankati 800 delavcev londonske podzemne železnice.

Prisrčni brzojavki sta pred nekaj dnevi izmenjala izdajalski kralj Viktor Emanuel in abesinski cesar Haile Selasie.

Vsa imena italijanske vladarske hiše so odstranili z ulic in trgov v mestu Vidmu.

Lov slankov v Belgiji je dal lani za 40 odstotkov večji donos ko pred enim letom.

6 milijonov švedskih kron znašajo dnevni stroški Švedske za vojaško pripravljenost.

Nemška vojska je nepremagljiva, ker razpolaga z znatnimi rezervami, je izjavil francoski ministrski predsednik Laval.

126.000 prostovoljcev nemške narodnosti je v nemški vojski iz jugovzhodnih dežel.

Na Francoskem je na smrt obsojen vsak, kdor skriva člana sovražnih sil ali mu pomaga k begu pred nemškimi četami.

Italijanske vojne ladje bodo izročili sovjetski mornarici, je izjavil Roosevelt.

2727 ton kosti, cunj, papirja, kovin in drugega so lansko leto nabrali v Nemčiji.

V zgornjih obdonavskih krajih bodo od 8 milijonov sadnih dreves, nadomestili štiri milijone dreves, ki so nerodovitni, z novimi.

120.000 primerov malarije so doslej ugotovili v Egiptu; 10% obolelih je umrlo.

70-letnice svojega gledališkega odrskega udeleževanja je obhajal te dni 87-letni Ramsayr v Koelanzi.

Med švedskim ženstvom je samo 15 odstotkov kadilk.

Nemčiji doslej še ne manjka nobene sirovine, piše angleški list »Sunday Times«.

Nemška letalska obramba je sedaj močnejša kot kdajkoli, je izjavil ameriški general Arnold.

Vedno hušje protijudovsko razpoloženje opažamo v Združenih državah, je rekel te dni ameriški politik Wendel Willkie.

Vatikan je napadilo oni dan v večjem članku uradno sovjetsko glasilo »Izvestija«.

Vse tovarne nogavic v Turčiji so podredili nadzorstvu državne industrijske banke, od katere dobe tovarne tudi material.

Volilno pravico za ameriške vojaške je poslanska zbornica 3. februarja odklonila z 224 proti 168 glasovom.

Umrli je oče olomuških »kvargljeva« 80 letni Alojzij Wesels.

Prodajo sladkorja in riža so racionalizirali tudi v indijski Kalkuti.

Ogromni roji koblice so se pojavili nad Sudanom; prišli so od Rdečega morja.

Obлак se je utrgal v Transvalu v južni Afriki; velika škoda, mnogo oseb je utonilo.

Pri nalaaganju streliva na nekem kolodvoru v severni Irski je nastala eksplozija, ki je povzročila 19 mrtvih in 20 ranjenih; poslopja v bližini so bila hudo poškodovana.

Pri anglosaškem bombardiranju romarskega mesta Urbanija v Italiji je bilo od 4000 prebivalcev 650 ubitih.

Veliko ameriško križarko so potopili 3. februarja Japonci na področju Maršalskih otokov.

200 sovjetskih letal je napadlo 6. februarja finski prestolnico Helsinkii. Velika škoda na poslopih ter 38 mrtvih in 232 ranjenih.

Za žrtve komunističnih razbojnikov

Nepopisno gorje so boljševiske tolpe prizadele slovenskemu narodu. Pod krogami in noži teh morilcev je padlo že na tisoče slovenskih mož, fantov, žena in deklet. Deset in deset tisoč pa jih je, ki so morali zapustiti svoje domove, kateri zdaj požgani štrle v nebo kot strahotna obtožba vseh tistih, ki so govorili, da osvobajajo, pa so le uničevali in morili.

Strašne številke!

Niti približno danes ne moremo reči, koliko slovenskih domov je danes na vsem Slovenskem že v razvalinah. Številke so nam na razpolago le iz Ljubljanske pokrajine, in sicer samo do septembra meseca leta 1943. In te številke govore takole: Do meseca septembra leta 1943 je bilo samo v Ljubljanski pokrajini požganih in razdejanih 95 šol. Požganih in razdejanih je bilo vsega skupaj 3314 po večini kmečkih hiš, med njimi 797 v Beli Krajini, 1140 na Kočevskem, 652 v Ljubljanski okolici, 382 na Notranjskem in 329 v novomeškem okraju. — Gospodarskih poslopij pa je bilo uničenih 5798! To je ogromna številka, ki pa se je od septembra do danes še pomnožila, če se ni celo podvojila.

Številke pa nič ne povedo, koliko drugih hiš je bilo docela izropanih, koliko shramb, hlevov in svinjakov izpraznjenih. Nesrečni ljudje, ki so bili deležni take rdeče osvoboditve, so zdaj brez vsakršnih sredstev za življenje, cele družine so brez obleke, hrane in strehe. Takih družin je na tisoče, desetstose je otrok, ki so zdaj s starši skupaj navezani na javno pomoč tistih, ki še kaj imajo.

Zato se vsi ti tisoči po pravici zgrinjajo v varne kraje: v Ljubljano, Novo mesto, Logatec, na Rakek, v Borovnico, Vrhniko, Kostanjevico in drugam, da si rešijo vsaj golo življenje. Zdaj nastaja naša narodna dolžnost, da tem žrtvam boljševiske revolucije pomagamo — vsi! Oblasti store v polni meri svojo dolžnost. Pa tudi zasebne dobrodelne ustanove pomagajo, zlasti moramo omeniti Škofijsko dobrodelno pisarno.

Škofijska dobrodelna pisarna

Izmed zasebnih dobrodelnih ustanov je pač na prvem mestu Škofijska dobrodelna pisarna v Ljubljani, ki jo vodi s svojimi poštvalnimi sodelavci gospod dekan Škerbec.

Pomoč beguncem in internirancem

O poslovanju Škofijske dobrodelne pisarne do 15. oktobra 1943 so izdali posebno tiskano poročilo. Iz tega posnemamo, da je Škofijska dobrodelna pisarna tako z denarjem kakor tudi z raznim blagom, obutvijo in živčjem podpirala ne samo begunce iz podeželja, temveč tudi internirance, ki so se po razpadu cesarske italijanske vojske vrnili iz Italije, a niso mogli zaradi boljševiskega divjanja na svoje domove.

Za družine internirancev

V internaciji je še vedno precej internirancev, katerih družine so ostale doma brez hranitelja. Škofijska dobrodelna pisarna je tudi tem posvečala vso pozornost in jim z vsakovrstnimi podporami lajšala trpljenje.

Za dijake in dijakinje

Posebni podporni odsek za dijake je z rednimi in izrednimi podporami in z obleko, s hrano in stanovanjem oskrboval množico dijakov in dijakinj, ki so zaradi znanih razmer, nastalih po 8. septembru, ostali brez zveze z domom. Pribežali so z ozemlja, po boljševiskih zasedenega, v Ljubljano brez sredstev, v slabi obleki in obutvi, vsi izčrpani po dolgem, nevarnem in razburljivem potovanju po gozdovih.

Pomoč pogorelcem in izropancem

Škofijska dobrodelna pisarna je osnovala podporni odsek za pogorce in izropance. Poleg podpor v gotovini je odsek naklajal podpore v blagu, obutvi in kuhinjski posodi. Tako so poslali večjo množino oblačilnega blaga po

komunistih prizadetih pogorelcem na Hlivi gori, v Skočjan pri Mokronogu, v Grahovo, v Čerknico in St. Jernej. Pogorcele v okolici Novoga mesta pa je prevzela tamošnja podružnica Škofijske dobrodelne pisarne, saj se je bilo zateklo v Novo mesto okrog tisoč oseb.

Preskrba posojil premožnejšim

Mnogo beguncev je prišlo in prihaja v Ljubljano, ki imajo sicer doma večje premoženje, tudi gotovino, ki je pa niso mogli prnesti s seboj. Ti ne potrebujejo podpore in je tudi ne prosijo, pač pa jim nedostaja denarnih sredstev za preživljanje in vzdrževanje v Ljubljani. Mnogim je pomagala Škofijska dobrodelna pisarna s tem, da jim je iz lastnih sredstev dajala posojila, drugim je poskrbela posojilo pri denarnih zavodih.

5100 podpirancev

Na podlagi natančnih seznamov je Škofijska dobrodelna pisarna v letu 1943 podpirala naslednje število družin, oziroma samskih oseb: 477 družin v Ljubljani z rednimi mesečnimi podporami; 481 samskih z rednimi mesečnimi podporami po Vincencijevih in Elizabetnih konferencah, katerim je dajala zanje dotacijo; 1028 družin in posameznikov z enkratnimi ali večkratnimi podporami v znesku 50—1000 lir; 2700 beguncev s prispevki v gotovini ali z darovi v obleki. Če prštejemo dijake, je skupno prejemale podporo v letu 1943 v Škofijski dobrodelni pisarni nad 5100 oseb.

Pregled prejemkov in izdatkov

Škofijska dobrodelna pisarna je l. 1943 zbrala 5.110.934,73 lir, od teh je prejela po gospodu knezoškofu 2.545.295 lir. Izdala pa je v isti dobi 4.474.459,80 lir. Med izdatki naj navedemo sledeče: za begunce 933.505,43 lir, za internirance in njih družine 702.745,70 lir, za pogorcele in izropance 594.295 lir, za potrebne v Ljubljani 1.098.797,70 lir, za visokošolce 75.597,40 lir, za visokošolke 9875 lir, za srednješolce 40.597 lir, za obleko 706.640 lir, podružnici v Novem mestu 100.000 lir, za posojila iz lastnih sredstev 185.098,50 lir, za hrano posameznikov 1127,60 lir itd.

Na novo delo!

Proračun za l. 1944 znaša po dosedanjih skušnjah okroglo 8 milijonov lir. Kaj ne, velike so danes potrebe! Zato pa Škofijska dobrodelna pisarna v Ljubljani, ko se zahvaljuje Bogu in vsem dobrotnikom, prosi in opravičeno pričakuje, da bodo tako zavodi, kakor tudi trgovci, industrija in denarni posamezniki iz vseh stanov (tudi iz kmečkoga) v l. 1944 krepko podprli velevažno delo Škofijske dobrodelne pisarne, saj ji je glavni namen: pomagati narodu, ki je v veliki stiski, kakor še ni bil nikoli.

Izšla je nesporno najzanimivejša knjiga na letošnjem knjižnem trgu, ker silnice dosedaj v slovenski slopih še ni bilo! To je po vsem svetu znano in znamenito Gagerovo delo:

MEJAŠI

To delo je prav za prav zgodovina kolonizacije Amerike, ki pa je tako napeta, da vse Karl Mayeve indijanere daleč zaostajajo za to knjigo — tako polna dogodkov, tako burna, polna neusmiljenih bojevanj in junastev, je resnična zgodovina Novega sveta. Mejaši so najzanimivejši spominke velikim pionirjem Novega sveta in visoka pesem indijanske ljubezni do rodne zemlje, do širnih, svobodnih gozdov, planjav in gora. — Gagerovo Mejaše je prevedel v slovenščino dr. Joža Glonar.

Ni pa to prevod v pravem pomenu besede. Kajti slovenski Mejaši so tako bogato opremljeni s številnimi slikami, izbranimi iz najrazličnejših znamenitih knjig in svetovnih revij, da lahko rečemo, da so v Glonarjevem prevodu oziroma prireditvi pridobili vaeztranske na vsebini in opremlitvi.

Novi avtor je v besedi in sliki živo predstavljen v tej knjigi — in sicer v svoji najbolj tragični oziroma najbolj heroični dobi!

Lepšega in vrednejšega darila za naše drage godovnike Jožice in Jožete pač danes ni na razpolago kot so Mejaši, ki jih dobite po vseh knjižarnah ali pa pri upravi »Slovenčeve knjižnice«, Kopitarjeva ulica 6 — Ljubljana.

Našemu varuhu

Zivljenje naše trnjava je pot.

Pogosto nas objame mrak noči;
prepadov groznih sto na nas prež
in zalezuje val pogubnih zmot.

Oporo trdno iščemo povsod:

prijatelja, ki zvest bo kakor brat;

očeta, ki pomaga vsakokrat. —

»Pojdite k Jožetu!« veli Gospod.

»Na zemlji on je mene varoval;

vse delal zame, molil in trpel.

Ko sveča se je žrpal in gorel.

V preskušnjah vseh na strani vam bo stal!

O, sveti Jožef, bodi naš vodnik!

Glej, tisoč nam nevarnosti preti.

Posebno nas ob smrti varuj ti.

Izprosi, da nam Bog bo blag Sodnik!

V bojih s komunisti padli Lučani

Luče pri Grosupljem so v boju zoper komuniste dale že dosti svojih krvavih žrtev, zlasti, ker je ta soseska tako majhna. Samo dne 23. oktobra leta 1943 so v gozdovih med Catežem in Sv. Križem nad Litijo padli tile fantje:

Hrovat Janez, roj. 6. XI. 1913 v Lučah št. 7.

Habjan Franc, roj. 11. XI. 1909 v Lučah št. 47.

Mehle Franc, roj. 11. XI. 1915 v Lučah št. 20.

Pajk Anton, roj. 11. XI. 1920 v Lučah št. 18.

Polokar Janez, roj. 9. V. 1922 v Lučah št. 23.

Kaj je NOVEGA

d Sto let je minulo dne 4. marca, odkar je bil rojen na Muljavi slavnj slovenski pisatelj Josip Jurčič. Slava njegovemu spominu!

d Cast goriskim kmetom. Do 15. februarja je bilo treba oddati določeno količino koruze. Kakor poročajo s pristojnih mest, so goriški kmetje storili več kot svojo dolžnost, saj so oddali celo nekaj več koruze, kakor je bilo predpisano.

d V stoto leto je stopila 25. februarja Jerica Lahova iz Moještrane na Gorenjskem. Jubilantka je še popolnoma pri telesnih in duševnih močeh. Bog jo živi do skrajnih mej človeškega življenja!

d Nad 95.000 stalnih prebivalcev ima sedaj Ljubljana.

d Cene domačega žebelnega medu so določili tako: v prodaji na debelo 1 kg 40 lir, na drobno 1 kg 47 lir franko prodajalna vključno javne dajatve.

d Ker ne morejo na Sveto goro. Svetogorska Mati božja je pri Gorizanih v veliki časti. Odkar ne morejo več romati na Sveto goro, se zatekajo na Kostonjeve, kjer je v cerkvi očevo frančiškano v glavnem oltarju izvirna svetogorska podoba, katero je patriarh Grimani natančno pred 400 leti podaril cerkvi na Sv. gori. Zelo star posnetek te podobe pa so imeli v nadškofjskem dvorcu. V nedeljo 27. februarja pa so ta posnetek v slovesni procesiji, katero je vodil nadškof mons. Margotti, prenesli v stolnico, kamor bodo sedaj verniki lahko prihajali prositi milosti.

d Psi čuvaje je bilo treba do 3. marca pripeljati vojaškemu poveljstvu v Gorici. Bo kaznovan, kdor se je izognil.

d Dokaz potrebe smrtno kazni za tatvine ob zatemitvi. Pred prehranjevalnim zavodom v Trstu, se je nekoga večera ob pol osmih ustavljal tovorni avtomobil, iz katerega so izstopili trije moški. Ko so odprli železne zapake, so odšli v skladišče in odnesli od tam dva stola eemenskega olja, katerega so potem s težavo spravili v tovorni avtomobil. — Te dni so obiskali vilmici glavno zalogo tobaka v Trstu. Odtrgali so mrežo v oknu, vrtili v zalogo in odnesli iz nje več zabojev v skupni teži 500 kg. Tobak je bil vreden 175.000 lir.

d Opozorjamo na Naredbo o zasegi vseh živin in krmil, ki jo je priobčil »Slovenec« z dne 5. marca 1944.

d Vino na živilske nakaznice so prodajali v začetku marca v Trstu in sicer po 15 lir za liter. d V Gorici je umrl po kratki bolezni 64 letni notar dr. Ernest Klavžič, ki so mu spremenili priimek v Colautti.

d Slovenec Anton Dermota v Celoveu. Ono soboto je gostoval v Celoveu član dunajske državne opere lirni tenor Anton Dermota. Pel je Schubertove, Hugo Wolfove, Richard Straussove pesmi v prvem delu koncerta. V drugem delu koncerta pa je odpel naprave in sicer iz Leoncavallovega »Bajazaza«, iz Donizettijevega »Ljubavnega napojca« in iz Massenettove »Manont«. Vsega skupaj je Dermota navrgel šest pesmi, kar je najlepši dokaz, kako veliko odobravanje je želi. Kritika je posebej poudarila njegov krasno izsošan glas in čudovito sposobnost življenja.

d Ali ni pravilno, da pri slovenski knjižni tomboli uporabljamo namesto amb, tern, kvatern in kvintin naše besede: dvojka, trojka, četvorka, petvorka?

d Marmontov brest so požgali. V ljubljanskem rastlinskozem (botaničnem) vrtu so te dni podrlj takozvani Marmontov brest, ki je bil baje iz Napoleonovega časa. Brest je kupil neki lastnik tovarne za oblake (turnirje) v Milanu. Samo iz brestovih vej so nasekali nad 20 m drv, iz tanjših vej in odleskov so napravili še 150 butar. V glavnem delu do prvih rogovil je bilo za 19 m³ lesa. Sedaj so naložili 15 kosov 4 m dolgih debel na viak, ki bo odpeljal orjaško drevo v Milan. V ljubljanski muzej bo prišla od korenine le kakšnih 20 cm debela plošča, ki bo pričala o velikanski razsežnosti zgodovinskega Marmontovega bresta. Pri tem so ugotovili, da je orjaški brest že več kot 170 let star in da ga ni zasadi Marmont, marveč je že v Napoleonovem času bil mogočno drevo.

d Koroška mladina od 10 do 14 let se seli zadnje tedne iz mest na kmete. Nemški listi povdarjajo ob tej priliki, da je za preseljene otroke preskrbljeno glede stanovanja in hrane. Otroci stanujejo v hotelih, hranijo pa se v kuhinjah, ki pripravljajo hrano za mladino. Za reden šolski pouk je preskrbljeno. Prav tako se brigajo vzgojitelji tudi za nadzorstvo šoloobveznih otrok.

d Tatvine, izvršene z izrabo zatemitve se kaznujejo brez izjeme s smrtjo, veli razglas der Obersten Kommissars in der Operationszone »Adriatisches Küstenland«. Naj ne zabi, kogar se tiče.

d Ukazne domove, namenjene prebivalstvu, prizadetu po letalskih napadih, so začeli graditi tudi na Stajerskem.

d Goriske nesreče. Ob vznožju Svete gore je padel, si zlomil nogo in se močno potolkel 14 letni Jug Janko iz Solkana. — Ko je dremala po kosilu in se je oglašil alarm, se je 70 letna Ida Medoot iz Gorice zelo prestrašila, skočilo pokonci in si pri tem zlomila nogo.

d Stajerske nezgode. 24 letna kuharica Lojzka Germ iz Maribora se je pri žetliniku hudo opekla. — 32 letni premikalec Janez Drevencek je pri premikanju na postaji dobil poškodbe na prsnem košu. Doma je iz Pobrežja. — 55 letna vdova davnega inspektorja Angela Koeuvan iz Maribora si je pri padcu zlomila gleženj. — 18 letni Franc Žerjav od Sv. Martina se je oparil z vrelo vodo po desni nogi. — 32 letna Alojzija Pašičeva iz Razvanja pri Mariboru je hudo polila sebe in svojega otroka z vrelo vodo.

d Cena sladkorja v Trstu je 12,45 lir za kg. d Tržaški prehranjevalni urad je razdelil potrošnikom živilske nakaznice za mesec: marec, april, maj in junij.

d Nova policijska ura od 4.50 zjutraj do 10. zvečer velja samo za območje mestne občine ljubljanske in njenemu bloku priključene dele nekaterih drugih občin.

d Nesreča ne počiva. V Bistrici pri Št. Rupertu na Dolenjskem je 17 letni posestnikov sin Aleksander Reje našel na travniku patrono. Doma je s kladivom tolkel toliko časa po patroni, da je eksplodirala. Dobil je hude poškodbe po levi roki in na levem očesu. — V velikem kamnolomu na Verdu pri Vrhniki je med delom spodrsnil in si pri padcu zlomil levo 21 letni delavec France Zrimšek. — V Bizoviku pri Ljubljani si je pri padcu zlomila levo roko 56 letna perica Marija Korošičeva. — Na Rakeku je na glavni cesti padla in si zlomila desnico 61 letna kočarica Marija Urbasova. — V Krki na Dolenjskem je slamoorenica odrezala prste desne 9 letnemu posestnikovu sinu Francetu Koželju. — France Pergar, 43 letni uradnik v Ljubljani, je padel s kolesa. Potolkel se je po glavi in rokah. — Nada Virantova, 14 letna delavčeva hčerka, se je z vrelim lugom poparila po nogah. Opekline je hude. — Posestnikova hčerka, 8 letna Majda Vrhovčeva, si je pri padcu zlomila levo. — 28 letni Ervin Grohar v Ljubljani je padel in si zlomil desno nogo. — Granata je v roki eksplodirala skladiščnikovu sinu 11 letnemu Jožetu Zagarju in ga hudo poškodovala.

d Stajerska šolska mladina je lani nabrala 461 ton kosti, 377 ton cunj, 1139 ton papirja, 36 ton raznih kovin, 634 ton železa in 78 ton drugih starih predmetov.

d Desetletnica važne nemške ustanove. V Nemčiji so obhajali 28. februarja desetletnico »Pomoči za matere in otroke«, ustanove, ki je kot jedro narodnosocialističnega skrbstva prinesla pomoč neštetim družinam.

Podaljšujemo rok

za pošiljanje rešitev nagradne uganke v naši »Družinski priliki« do vsehviš

30. marca 1944.

Razni kraji na Dolenjskem in na Goriškem zaradi prometnih razmer niso mogli pravočasno prejeti naročenih izvodov, naročniki pa žele tekmujevali za razpisane knjižne nagrade. — Te želji bomo ustreči obenem na tudi drugim zamudnikom nuditi priliko, da se te tekme še lahko udeležijo — Družinska pratika se še dobi po knjigarnah, papirnicah in drugih trgovinah. — Imena dvajsetih srečnih nagradencev objavimo v »Slovencu« na Četno nedeljo, v »Domoljubu« pa 5. aprila.

Uprava Družinske pratike

NOVI GROBOVI

† Major v p. J. Žagar pl. Sanaval

Spominu odličnega in plemenitega moža gre nekaj več kot nekaj vrstic. Ni znan mladi generaciji. Saj nas ni dosti živih od tedaj, ko je blagi rajnik poveljeval kadru 17. pešpolka — »kranjskih Janezov«. Toda več naj tudi mlada generacija, kaj se pravi biti — mož in poveljnik. Major Ivan Žagar pl. Sanaval je bil od cesarja Franca Jožefa I. odlikovan s podelitvijo dednega plemstva. To takrat ni bilo malo! Saj je bil rajnik vseskozi zaveden Slovenec. Plemstvo si je zaslužil v bojih okupacije Bosne. Pa to je svetno plemstvo, ki je minljivo. Zakaj višje in največje plemstvo mu je sedaj po 92. letu življenja podelil Najvišji vladar neba in zemlje. Saj je bil Njemu do zadnjega diha zvesto vdan. Naj navedem dva primera iz aktivne službe v dokaz pravega plemstva duha in srca. Nekoč je ukazal piscu teh vrst, da naj zavoljo prekršitve discipline privedem k raportu nekoga podčastnika. Pa ga ni kaznoval takrat. Moral sem ga privedi še enkrat naslednji dan, češ: hočem se premisliti. A drugi dan? Sodba: Ne bom Vas kaznoval. Pojdite in poboljšajte se!

Ob drugi priliki je sklical vse podrejene k pouku. Pa kaj jim je naročil? Da naj gredo ob nedeljah in praznikih v cerkev! »Nihče naj se ne sramuje,« tako je govoril, »poglekni pred Najsvetejšim.«

Vidite vi mlajši: to je pravo plemstvo aktivnega častnika! Zato sem napisal te vrste, da posnemate njegov zgled. Sedaj je zamenjal častniško sabljo s palmo zmage. Prav gotovo je pred Najvišjim kot Njegov zvesti vitez v ospredu armade nebeščanov.

Sinu — duhovniku in voditelju iskreno sožalje; blagemu dobrotniku premnogim srčna hvala!

F. K-n.

† Prof. dr. Eržen Peter

V nedeljo 5. marca je umrl v ljubljanskem Leončiču po trimesečnem trpljenju zledni duhovnik in profesor na kočevski gimnaziji g. dr. Eržen Peter. V sredo 8. marca so blagega pokojnika položili v grob na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani. Pokojni gospod je bil spoštovan in priljubljen daleč naokrog izven Kočevja in Sostrege, kjer je vršil v veliko korist ljudstva zlasti mladine svojo učeniško in dušnopastirsko službo. Iz ljubezni do Boga je dr. Eržen ljubil svoj poklic, svojega očeta in mater, vse donacije in svoj trpeči narod. Gospodu doktorju Erženju, daj Gospod, večni mir in pokoj. Preostale tolaži Bog!

Na Rakeku je umrla Zupan Ivana roj. Slovenec. — V Gorici je odšla v večnost 90 letna Karolina Cigejo, doma iz Solkana. — Na Dobravi pri Ljubljani so pokopali 72 letnega posestnika Janeza Kozamurnika iz Stranske vasi. — Na Bregu pri Borovnici je zapustila solzno dolino posestnica Franciška Svigelj roj. Rozman. — V Ljubljani so zapustili solzno dolino: trgovinski inspektor Oton Kette, nadporočnik Arnšek Anton, Franciška Završan, 92 letni Janko Žagar, bivši trgovec v Nabrežini, Franc Nemec, notarski pripravnik Milan Mravljak, inspektor drž. žel. v pok. Franc Lavrič, hvar Rudolf Dejak, 75 letni Franc Ziller, bivši pekovski mojster Broj Franc, Katinka Gilly roj. Škerbinec, trgovec in gostilničar Ivan Oblak, trgovec Andrej Zorman in vdova gimn. ravnateljica Alojzija Beyer roj. Koprivec. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Iz raznih krajev

Vrhnika. »Brez doma« nova dvojna knjiga, »Slovenčeve knjižnice« je izšla in jo dobe naročniki na Podliskski cesti št. 9. Tu se tudi poravnava naročila za knjige, »Slovenec«, »Slovenski dom« in »Domoljub«. Zaloga vseh knjig »Slovenčeve knjižnice« in zbirke »Svet«.

Peter Bohinjec

POD KRIVO JELKO

POVEST IZ ČASOV ROKOVNIAČEV

»Groga, vajin brat Tomaž podkve pribija rjavcema, ki sta ju prignala semkaj. Dobro sta gonila, sta vse podkve poizgubila. Zeljno vaju pričakuje, ker ima mnogo pozdravov za vaju.«

»Gremo, Tacman, dan se dela, pozove Jerdanov na odhod.«

»Ne boj se, Jaka! Naj gredo ljudje listje grabiti. Ženskam se seveda mudi, če hočejo kaj nabrati. Alo, Jera, Neža, Mica, Travnova trojica, ti Mina jih pa vodi, ker so ti znane hiše po Goricah.«

Ženske odidejo na Tacmanovo povelje moški pa sedejo in pušijo tobak Grosovega Blaža.

Zora je prižarela izna gora, gospodinje so zgodaj zakurile za kosilo. Rokovnjačke so obrale vse hiše in nabrale sala in masla. Zadovoljne so se vračale proti Lukančevemu lazju.

VI.

Prazna je bila vas, vse je hitelo na sončnate bregove. Pri Bajtu na listja za zimo. Le otroci in kaka starka so čepeli za pečjo, zaviti v cunjce.

»Ženske so rekle, da je Končeva hiša najbolj založena. Pri Bajtu in Kozlu imajo sicer dosti ovac, pa za te nam danes ni toliko. Torej, Jaka, najprej h Koncu,« reče Tacman svojim tovarišem. »Nosili pa zdaj podnevi ne bomo, ampak poberite vse po hiši, kar je za nas, in znesite v Končeve svisti. Od tam bomo lahko drevi vse dobili. Najbolj bo spravljeno in vse drugod bodo ukradene reči prej iskali kakor pa doma, če jih bodo sploh iskali.«

Rokomavhi se hipoma razprše in začno ropati hišo. Izpod strehe prineseta dva celo dežo slanice, iz kleti celo naročje plečet in gnati, iz shrambe pet hlebov ovčjega sira, iz skrinje krila in baterovke, iz čumnate srajce in rjuhe, hosopeti Jaka obuje tudi nove očetove škornje in Tacman zadavi v hlevu dva jarca. Kakor bi trenil, je vse nakradeno blago v Končevih svistih.

V kleti je bil velik sod hrusevca. Rokomavhi izbijajo čep in pijo sladko pijačo iz loncev...

Cisto nič niso slutili, da je Končev Jernejec na hlevu ležal in kuhal iz slame na dvorišče. Dasi je bil šele deset let star, je vendar takoj uganil, kaj se godi. Brž poskoči s hleva v stelnjak in odtoč stee za zidom čez sosedov vrt in dalje v gozd. Na potu sreča Kozlovega očeta, ki je že peljal listje iz gozda. Kozel takoj sklene, da poskusi roparje ujeti. Jernejcu naroči, naj hitro stee naprej in naznan se drugim v gozdu, naj hitro pridejo domov. Kozel sam priveže vola ob kolovozu in hiti iskat župana Bajta, ki je v bližini resje nakladal. Preden je minilo dobre pol ure, je bilo že polno Goricanov okrog Končeve hiše. Tacman, ki je stal na straži, se ni zanesel, da jih kdo opazuje in je tudi sam šel v klet pit in priganjat sodruga k odhodu. Ko stopa spet v hišo, zagleda pri oknu ljudi, ki so se bližali. Zablizga in skoči pri oknu, ki ni bilo

zamreženo, na plano. Že ko je bil iz vasi, ga zagledajo.

V tistem hipu pa se na živžv tudi tovariši pokažejo na dan. Pri vežnih vratih se usujejo na cesto in beže. Ali sreča jim ni bila mila. Tam pri znamenju se spopadejo z možmi in fanti. Bil je velik krik. Ženske so mahale z grabljami in burkljami, rokovanjaki so kazali nože, toda Kozel je Jerdanovega tako stisnil za roke, da se Jaka ni mogel več braniti. Tudi drugi njegovi tovariši so se morali vdati, dasi je Konec odnesel precejšnjo rano iz boja.

Povezani so ležali rokomavhi na tleh, stiskali zobe in kleli. Ženske so jih teple z burkljami, otroci so jih ščipali, župan Bajt jih je izpraševal. Toda ujetniki so molčali kakor zid, le Jerdanov Jaka je izustil besede masčevanja:

»Mene ne bo več na dan iz ječe. Preveč ste me premikastili. Ali preden bo mene konec, boš imel ti, Kozel, rdečega petelina na strehi.«

Teh besed se ljudje prestrašijo. Pustili so jih in se porazgubili, oče Bajt pa je napregel konja in odpeljal ujetnike proti Kranju...

Tacman je gledal z Anzelovega hriba in čakal svojih tovarišev. Pa ni jih bilo. Obraz mu je potemnel in težka je bila hoja v Udni boršt. Bal se je Velikega Groga in ni vedel, kako bi se izgovarjal? Sam naj stopi pred poglavarja, brez ropa, brez ljudi! Ali bo odnesel zdravo kožo s kurjavišča? In ravno ta dan, ko ima harambaša slaviti svojo petinsedemdesetletnico! Ali naj poglavarja nalaže? Groga bo kar hitro zvedel po ženskah, kako se je zgodilo.

»Prokleti hrusevec, da bi te ne bil šel poskušati!«

Tacman se ozira po tovariših, pa jih le ni bilo. Sonce je stalo že visoko in mir je vladal po dolini. Samo ukanje fantov se je čulo tam od Latenskega hriba. Tudi on jo pasel ondi nekaj ovce in ukal.

Počasi koraka ob Udmem borštu in posluša, kako potok Goričica odnaša pozdrave proti Kokrici.

Zagledal je na cesti voz...

»V Tenetišah bom že izvedel, kako je,« pravi sam pri sebi in poeši svoje korake.

Pod Gradiščem se ustavi. Zagledal je na cesti voz, pri vozu pa štiri moške, ki so korakali z nabasanimi puškami in klical:

»Pa smo jih ujeli in povežali vse, samo eden je pete odnesel.«

Tacman hiti dalje, pa se spet ustavi in včele besede na ušesa.

»Ribnikar, prinesi ga eno mero, pot je še dolga. Ali poznaš te tiče? Tegale Jaka gotovo poznaš, saj je Tenetišan.«

Tacmanu je kri plula po žilah. Skripal je z zobmi, pa si ni vedel pomagati. Ali naj gre po tovariše v Udni boršt in naj napadejo stražo in rešijo svoje tovariše? Predaleč je in voz bo poprej v Kranju, kakor on s svojo četo.

»Ribnikar, še eno mero, potlej pa gremo naprej. Le pomisli, kaj je izustil ta Jerdanov Jaka? Dejal je, da bo požgal Kozlu še poprej, preden ga zloode pobere.«

Tacmanu se je kri poglobila. Srce se mu je ohladilo pri masčevalnih besedah in sam pri sebi je govoril: »Prav imaš, Jaka! Jaz se masčujem. Ti pa, kaj če te zapro? Saj so mene že tudi. Na Gradiški sem bil, pa sem jo odkuril. V vinogradih smo delali, uklenjeni na nogah. Z vejnikom, s katerim sem ostril kole, sem presokal lanec in ntekel med triami. Tri dni nisem nič jedel in tretji dan sem šele povžil škodelico mleka. Pa sem še živ in zdrav. Kaj bi si belil luse, nekoč pridemo vsi na vrsto.«

Tako modruje Tacman, zabrlizga na piščal, da so pred Ribnikarjevo gostilno vsi potihnil, potem pa stopi urnih korakov čez dolino Zavozno proti odprtemu Temniku.

Grdo je gledal harambaša, ko se približa Tacman, premeril ga je z očmi od vrha do tal, pa izustil karajoče besede:

»Kapitan moj, pa tak nerodnež! Jerdanova Mina mi je že vse povedala, kako ste se obnašali? Ne zameril bi Polonjku ali Bresi, ki sta volka na pijačo, toda od tebe ne bi bil pričakoval kaj takega.«

»Ne zameri, harambaša, jaz sem jih šel samo priganjat, pa niso znali od sladkega hrusevca.«

»Tvoja komanda ni vredna piškavega orcha. Premlad si še za kapitana. Zato odslej ne boš nosil malhe na križem in vse tri dni našega finfranja boš vodo nosil od studenca. Vrhutega ti nalagam, da sprejmeš v svoje varstvo psa, ki ga je Vranjek prignal iz preddvorske graščine in ga izvešča za naše namene. Povem ti pa, da je pes hud in nevaren in je v rodu v drugem kolenu z volkom. Hodi!«

Sonce je zašlo za gore, tema se je razgrnila po gozdu in mračni obrazi so švigali skozi goste smreke in košate bukve.

VII.

Velik ogenj je zažarel v Petričevem dolu in iz Boltarjevega drevošča so se čuli veseli glasovi. Vse polno je gomazelo črnih po-

stav, moških in ženskih, pa tudi otrok. Kar ustrelil nekdo iz samokresa.

Hipoma potihne vršje in rokove njaci šepetajo med sabo:

»Harambaša!«

»Razdelite se!« zakliče Veliki Groga z mogočnim glasom. »Ženske pripravljajte jedila, otroci nanesite drvi! Mali Groga naj poskrbi za stražo, moški pa se umaknite v Petričev dol na zborovanje!«

Po tem ukazu namigne Vranjeku, s katerim se oddaljita počasi proti Savsovemu znamenju.

»Andrejec, rad te imam! Ti si še mlad, jaz pa sem že starec. Ne ve se, kaj pride. Treba je pravčasno poskrbeti za prihodnost.«

Vranjek resno upre svoje oči v poglavarja. Ta pa odrezavo nadenjuje:

»Marsikaj ti imam zaupati. Ti boš moj naslednik!«

»Harambaša, to bo preveč! Ali mi bo mogoče obvladati to divjo četo?«

»Ne skrbi! Jaz že vem, komu zaupam. V znak udanosti ti dam svojo hčer. Danes obhajam svoj petinsedemdesetletni rojstni dan, nocoj te poročim, seveda po našej hal Nekdaj si hodil v šolo. Česar pa se nisi naučil v šoli, to te je naučil tisti glistavi Jožek Jeglič v Dupljah, ki je študiral črno šolo. Škoda, da je sušica pobrala tega fanta. On bi bil lahko naš pisar, ker tako potrebujemo takih ljudi, pa jih nimamo. Tako je in zato več, kaj je vojaška disciplina.«

»Tvoja komanda ni vredna piškavega orcha.«

»To že, ali kaj poreče Mali Groga? On se mi gotovo uprel! Tudi on bi rad tvojo hčer in zaslug si je nabral za našo družbo kakor malokdo.«

»Disciplina, ljubi moj, disciplina! To je vse. Kakor hitro zaslu-tiš, da kdo ubira svojo pot, kar na kol ž njim! Sicer se ga pa ne boji! Lahkožrček je. Sam že ve, ali pa še ne, koliko ljubic je že imel in koliko jih še bo. Saj sam ve, da ni za vladno rojen.«

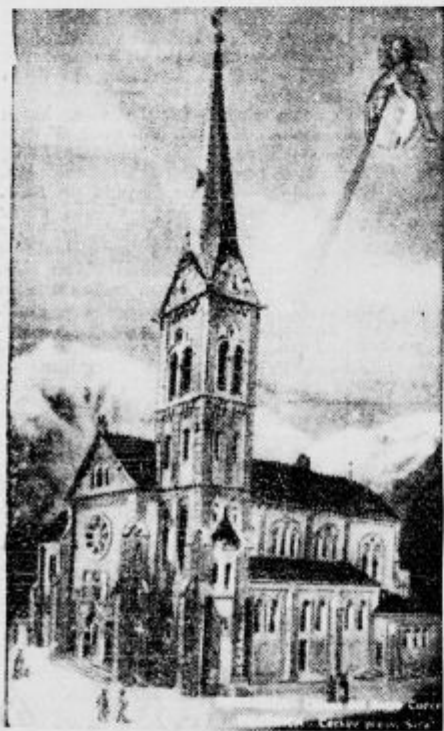
»Ali mati Agata, ta je vsa nora na Fundeža!«

»Žensk je samo srce in samo s srcem vladajo. In baš to ne sme biti. Disciplina, veš? Pa povsod, tudi pri ženskih! Vrniva se!«

Tam pod veliko skaljo, ki je štrlela navpič, je stala koliba, pokrita s smrekovim lubjem. V kolibi pa so sedeli možakarji — stražni obrazi! Pušili so tobak, sedeč na sivih kamnih. Harambaša, grbata Agata, je sedela na zlatobijem nem kamnu, podobnem prestolu, pa zabavala resne zborovalce.

Naše hribske in dolinske cerkve

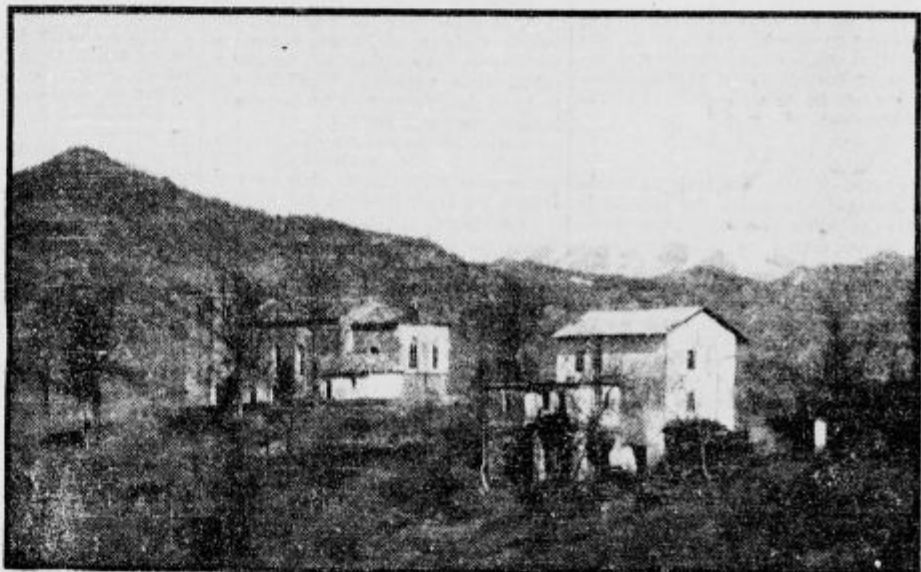
Naši verni predniki so v zahvalo zmago nad Turki, pa tudi kot izraz hvalečnosti za božje dobrote postavili po slovenskih hribih in gričih mnogo večjih in manjših božjih hiš. Nekaterih izmed teh danes ni več, so razpadle same po sebi, ali pa so jih uničili zakleti sovražniki božjega imena. Domoljub je pokazal že marsikatero naših hribskih in dolinskih cerkva. Danes priobčujemo še par cerkve kot izraz globoke verske miselnosti slovenskega naroda.

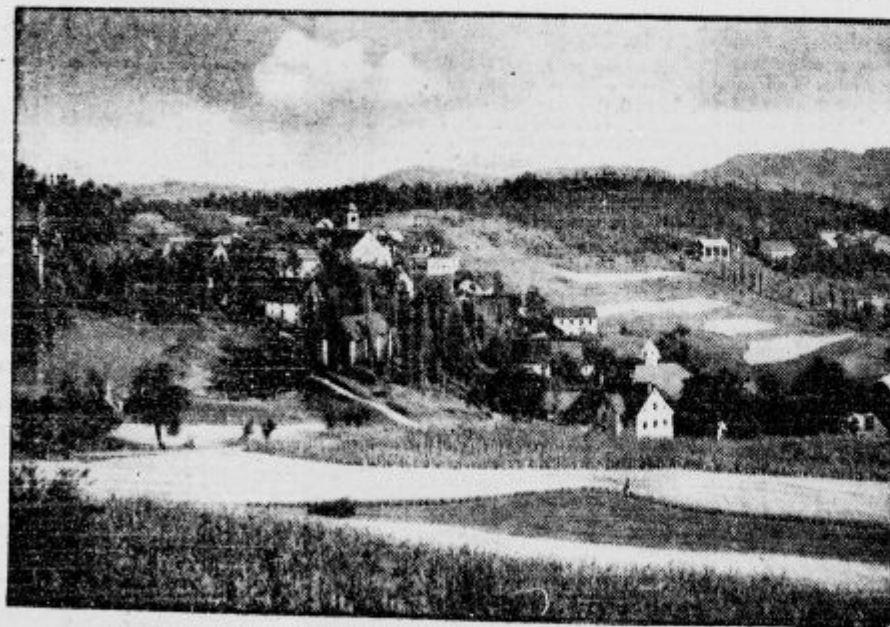
Cerkev Srca Jezusovega v Drežnici pod Krnom

Kapela sv. Hieronima pod vrhom Nanosa nad Vipavo

Marija Snežnica nad Avčami

Šentviška gora na Cerkljanskem na sredi med Sv. Lucijo in Cerknem

Primorske narodne noše na svoječasnem kongresu v Ljubljani

30

Robinzonove ZGODBE

Tudi on je ponovil: mleko. Podal sem mu kos kruha in dejal: kruh, on pa za menoj: kruh, itd. Mar nisem delal prav? Morda nekateri preveč natančni učitelji ne bodo odobravalji tega načina. A to me ne vznemirja, kajti dejstvo je, da sem s tem načinom dosegel v kratkem času velik uspeh.

A nisem ga učil samo angleščine, ampak tudi lepega vedenja, kako naj komi kruh, kako naj ga namoči v mleku... Ni mu pa bilo treba pokazati, kako naj ga dene v usta. Videl sem, da mu dobro tekne. Tedaj sem ga naučil reči: Dobro! Tega izraza ni več pozabil in ga je rabil ob vsaki priliki.

Drugi dan sem pri zajtrku vzel skledo in mu jo ponudil. Iztegnil je roko in jo prijel. Jaz pa sem mu jo vzel iz rok in mu dal razumeti, da mora prej povedati, kako se ta predmet imenuje. Počasi je zlogoval: »skleda«. Prikimel sem in mu jo dal, nato pa sem se obrnil proč, kakor da se ne zmenim več zanj. Petek pa je začel kričati: »Mleko, mleko, mleko!« Prav to sem hotel. Nasmehnil sem se in mu nalil polno skledo mleka. Hotel sem že oditi, ko je zaklical za menoj: »Kruh!« Ko sem mu ga dal, ga je ves vesel začel jesti na način, kakor sem ga naučil. Od tedaj mi več pozabil teh treh besed. Ponejke sem ga naučil, da je za vsako stvar rekel »hvala lepa«. Tudi tega ni pozneje nikdar več pozabil in se je vedno lepo zahvalil za vsako stvar, ki sem mu jo dal, kot najbolj olikan evropski otrok. V začetku ni še razumel smisla teh dveh besed in jih je izgovarjal nekam trdo; a kmalu sem ga naučil, da se je znal zahvaliti z vso ljubeznivostjo. Vsakokrat je naravno sklonil glavo in se nasmehnil.

Ko sem ga nekega dne odvedel v trdnjavo, je od začudenja na široko odprl usta, ob pogledu na toliko stvari, ki jih ni še nikoli videl. Dotikal se jih je, kakor da bi se hotel prepričati, ali so resnične in ali ne sanja. Nikakor pa se ni mogel misliti, čemu služijo vsi ti predmeti.

Dal sem mu razumeti, da nočem, da bi hodil okrog nag in sem mu dal par hlače, ki sem jih sam naredil in momarski jopič, da se obleče. Vzel je oboje v roke in začudeno ogledoval, ker ni vedel, kaj naj počne s temi stvarmi. Razume se, da sem ga moral sam obleči. Nekaj časa se je počutil v obleki nerodnega in nezadovoljnega.

Pojasnil sem mu, da se mora zvečer, ko gre spat, sleči, zjutraj pa ko vstane, naj se zopet obleče. Ubogal me je. Toda drugo jutro je prišel k meni tako čudno naprevljen, da sem se moral zasmejati na ves glas. Zlezel je namreč v jopič z nogami, hlače pa je nataknil na roke. Ves začuden me je gledal, ker ni mogel razumeti, čemu se smejem, saj me je vendar

ubogal. Razume se, da sem mu moral sam pomagati, da se je prav oblekel.

Z vso preprostostjo mi je dal razumeti, da oba ubita divjaka ne bosta več užitna, če ju bova pustila še ležati zunaj in da bi se on rad posladkal z njunim mesom. Bržkone sem naredil strašno grd obraz, kajti ubogi mladenič je zakričal na vse grlo in se ves trepetajoč skril v kotiček. Morda je mislil, da hočem jaz pokusiti njegovo meso. Z veliko težavo sem ga spravil iz skrivališča in mu dopovedal, da obeh divjakov ne bova jedla, ampak da jih morava zakopati v zemljo. Dejal sem mu tudi, da jih bova pokopala, ko bova gotova, da so njegovi živi tovariši že odšli.

Povabil sem ga s seboj na grič, da si ogledava okolico. S pomočjo njegovih bistrh oči in mojega daljnogleda sva ugotovila, da so divjaki izginili, ker tudi njihovih čolnov ni bilo več videti. Tedaj sem odvedel mladeniča na kraj, kjer sta ležala mrtva divjaka in mu velel, naj ju zakoplje, medtem ko sem stal poleg njega s puško v roki. Zagrozil sem mu, da ga bom pokončil z bliskom in gromom, če bo kakor koli skušal onečestiti trupla. Zaenkrat sem mu moral na tak način dopovedati, kaj je prav.

Dejstvo, da so divjaki izginili, pa ni bilo nikako zagotovilo, da se v bodoče ne bodo več vrnili. Za vsak primer sem izročil Petku sabljo, sam pa se oborožil z lokom in puščicami. Dal sem mu tudi puško. Ostali dve sem vzel sam, kakor tudi nekaj streliva. Tako oborožena sva odšla na kraj, kjer so divjaki imeli ogabno pojedino.

Ob pogledu na ostanke strahotne pojedine, so se mi naježili lasje na glavi. Petek pa je gledal popolnoma brezbrizno, če ne skoraj z nekim zadovoljstvom. Ob ognju je ležalo pet lobanj, pet rok... Petek mi je povedal, da je vseh žrtev, z njim vred bilo šest. Zvedel sem tudi, da so to bile vojne žrtve, in da so vsi rodovi priznavali to pravico, da so pojedli ujetnike.

Ukazal sem Petku, naj naredi grmado in položi najoj lobanje in preostale ude ter naj jo zažge. Opazil sem, da bi Petek zelo rad zasadil zobe v meso, a izpod čela je s strahom gledal na mojo puško ali kakor jo je on imenoval »blisk in grom«. Šele ko je grmada bila že vsa v ognju, sem zopet dal puško na ramo.

Povedal sem že, da je bil Petek zelo neroden v obleki, ki je ni bil vajen in da ga je zelo ovirala. Sklenil sem, da naredim jopič iz kozje kože kakor tudi kučmo, ker se je že blizala deževna doba in ker sem hotel, da bi tudi v tem času odšel včasih na ogled po otoku.

Ker sem se bal, da bi se mu zbudil tek po človeškem mesu, če bi spal v moji bližini, sem mu velel, naj si postavi kočo med obema okopoma. Svojo spalnico pa sem opremil z močnimi vrati, tako da bi divjak ne mogel neopazeno do mene. Sicer pa je dobro vedel, da imam vedno pri sebi »blisk in grom«.

Vendar pa je bil moj strah popolnoma neupravičen. Mladenič je bil zelo odkritega in veselega značaja. Vedno je z veseljem izvršil vsako mo-

je povelje. Skušal je celo uganiti moje misli in želje. Polagoma sem spoznal, da je vsako nezaupanje do njega nepotrebno.

Še o Petku

Iz vsega srca sem se zahvalil Bogu, da mi je poslal tega mladega divjaka. Vesel sem bil, ne samo zato, ker zdaj nisem bil več sam, ampak sem imel nekoga, da se z njim lahko pogovorim, pač pa me je še bolj osrečevala zavest, da mi je zaupana važna naloga, namreč vzgoja tega divjaka. Prepričan sem bil, da nam življenje ni dano samo zato, da jemo, pijemo, spimo, uživamo in se množimo, ker to zadošča samo živalim. Človek pa ima razum srce in voljo, da more stremeti po višjih dobrinah. Prava milost je za človeka, če mu Bog zapuša kako poslanstvo in če mu je dana tudi možnost, da ga izvrši.

Prepričan sem bil, da mi je bila nalagena naloga, da na novo vzgojim tega mladeniča. Od tedaj se mi ni zdelo več, da je moje življenje brez pomena.

Da dosežem svoj namen, je bilo treba, da ga poučujem, kajti nikakor ne bi bilo prav, da bi ga vzgajal samo s pomočjo »groma in bliska«, kakor prve dni. S tem sredstvom nikakor ne bi mogel spremeniti njegove duše.

Treba je zato razumskega spoznanja resnice. A kako naj to dosežem brez besed? Zato sem se najprej lotil naučiti, da ga naučim mojega jezika. Kmalu sem spoznal, da Petek ni bil samo pazljiv učenec, ampak tudi ne navadno nadarjen in je imel tudi zelo dober spomin. Lahko si mislite, kako sem bil tega vesel.

Čeprav še ni znal jezika, sem že začel z vzgojo. Najprej sem skušal odstraniti kruta poželjenja, predvsem poželjenje po človeškem mesu, čeprav sem bil prepričan, da bi se mu nikdar ne zahotelo po mojem. Ko sva nekega dne pohajkovala po otoku, sem za pazil v senci nekega drevesa kozo s dvema mladičema. Namignil sem Petku, naj obstane in gleda. Stopil sem korak naprej in bum... Videl sem, da sem zadel kozlička in se nato okrenil k Petku. Ta pa je ves prestrašen že bežal, kar so ga nesle noge. Nenadoma pa se je spotaknil in padel. »Petek! Petek! Petek!« Le s težavo sem ga spravil pokonci in mu začel zatrijevati, da »blisk in grom« ni za Petka, ki je dober. Ob tem pridevniku je divje zakričal, se mi vrغل k nogam in vzklikal: »Ne dober! Ne dober!«

Njegovo vedenje me je silno presenetilo, končno pa sem le spoznal, da je revež menil, da se beseda »dober« uporablja le za to, kar uživamo. Da ga pomirim, sem ga božal in mu dejal:

»Petek ni dober, ni dober!« kar je zanj pomenilo »ti nisi užiten«.

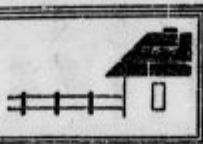
Odvedel sem ga, di si ogleda učinek bliska in groma in ko je videl teči kri iz rane, se kar ni mogel nasčuditi. »Dober, dober,« sem mu dejal in mladenič se je nasmehnil, ker me je zdaj prav razumel. Pokazal sem mu ptiča na veji, nato pa ustrelil. Več presenečen je gledal, kako je ptič padel na tla.

Stopil sem korak naprej in bum...

Kmečki dom

Kavka Karel:

O gradivu, ki ga bomo rabili za obnovo

(O betonu in betonskih izdelkih smo na tem mestu že pisali; o lesu in gradnji z lesom pa bomo obširneje pisali kasneje. Sedaj prehajam na):

Vezila:

Poleg naravnega gradiva bomo rabili za obnovo v znatnih množinah dve vezila za napravo malt in betonov, in sicer apno in cement.

Zgana vezila imajo to lastnost, da se z vodo mešana kemično vežejo, v nadaljnjem kemičnem procesu pa otrde in zlepijo drobce dodatkov (peska), ki jih obdajajo, v trdno maso.

Vezilo, ki ga bo naš kmet v največji meri rabil in lahko tudi sam pripravil, je apno. Za pridobivanje apna rabimo apnenec, ki ga žgemo. Primesi, ki jih vsebuje naravni apnenec so: magnezit, železov in manganov oksid, glina, bitumen in drugo. Za žganje apna so merodajni magnezit ter glinaste in silikate primese. Te pa ne smejo presegati 10%, ker sicer žganega apna ne moremo več ugasiti.

Apnenec žgemo v apno pri 1200 do 1300 stopinj Celzija. Pri tej temperaturi odda ogljikovo kislino in se spremeni v živo apno. Pri žganju moramo paziti, da se apnenec ne žge preveč in tudi ne premalo. Posebej moramo paziti pri apnecih, ki vsebujejo glinaste primese. Žgano apno ne smemo puščati na prostem neugaseno; najbolje je, če ga ugasimo čimprej.

Apno žgemo v posebnih pečeh — apnenicah. Na deželi se bomo morali poslužiti zopet enostavnih kop in poljskih peči.

Najpreprostejša in tudi od nekdaj v rabi je kopa. Ostavi se na ravni in nekoliko vzvišenem prostoru. Premer in višina kope znaša čca 5 m. Založi se iz lomljenca ter se najprej napravi obokano kurilnico. Ko je apnenec v kopi zložen, se kopa obda s plaščem iz gline ali pa z gosto apneno maso, ki se napravi iz apnenih odpadkov. V kupo pustimo več zračnih luknjic za promot izgorelih plinov in ogljikove kisline. Z odpiranjem in zapiranjem luknjic v plašč usmerjamo plamen na vse strani in tako reguliramo temperaturo v celi kopi. Pri nas na deželi so v rabi tudi kope v obliki valjev, katerih plašč zgrade iz pokonci stoječih kolov, ki jih prepletejo z vejami in obložijo z ilovico. V navadi so tudi poljske apnenice. Zgrade jih navadno na pobočju kakšnega griča, ki ga nekoliko odklopije, da dobe za peč ravna tla in pred pečjo nekoliko prostora, na katerem je mogoče delati. Pri tej peči izolira pobočje peč od treh strani in tvori istočasno tudi njene stene, ki jih obložijo še z večjimi kosci apnenca v ilovnati malti. Sprednja stena pa se čela zgradi iz apnenca. Ko je peč napunjena se pokrije na vrhu s plastjo gline ali pa z apneno malto. V krovu napravijo odprtino, skozi katere uhajajo zgoreli plini. Nedostatek kope in poljske peči je ta, da jih morajo po žganju vsakokrat razdreti, ker so zgrajene iz apnenca, katerega žgo. Tudi poljske peči kurijo navadno z drvni, in sicer toliko časa, da se pokažejo na vrhu svetli plamenčki brez dima, kar je znak, da je apno žgano.

Za žganje večjih množin apna prihajajo v poštev zidane apnenice, ki sličejo poljskim pečem, ležečim na pobočju, le da so te zgrajene iz žgane opeke in znotraj obložene s šamotno opeko. Te peči so trajne.

Živo apno gasimo navadno v lesenih širokih koritih, ki so nekoliko nagnjena in imajo na spodnjem koncu zamreženo odprtino, opremljeno z leseno zaklopko. Ugaseno apno pustimo, da odteka v obliki apnene kaše v apneno jamo. Dobro je, da puščamo kašo skozi sito, na katerem ostajajo neugaseni ali premalo žgani kosčki apna in druge primese.

Najboljše je za apno, da jama ni obzidana. Odvišna voda mora namreč pronicati v zemljo, vendar pa mora ostati nekaj dni na apnu, da ga popolnoma ugasni in da raztopi vse soli, ki jih je apno vsebovalo. Te soli mora odnesti voda s seboj.

Če ostanejo v apnu, lahko pozneje razkrajajo malto.

Apnena kaša ni takoj uporabna za napravo malte. Stati mora toliko časa, da se spremeni v masleno apno. Da je apno dovolj uležano, opazimo na dva do tri cm širokih razpokah, ki preprežajo njegovo površino. Če ga pokrijemo s plastjo peska, ga ohranimo svežega tudi daljšo dobo. Za zidanje smemo uporabiti le tako masleno apno, ki je ležalo najmanj 8 dni v apneni jami. Za omete pa rabimo le tako apno, ki je ležalo v jami najmanj tri tedne, če pa le mogoče, ga pustimo ležati osem tednov. Ko apneno jamo praznimo, ne smemo apna, ki je ležalo na dnu uporabiti za napravo maltitih ometov.

Zračno malto imenujemo ono, ki veže le na zraku in ki jo napravimo iz mešanice apna, peska in vode. Običajno mešalno razmerje za napravo malte za zidanje zidov je 1:3 do 1:5. Za omete pa uporabljamo mešalno razmerje 1:2 do 1:2,5. Če hočemo vezilno malto povečati, ji dodamo nekaj cementa. V ta namen mešamo 1 del cementa, pol dela apna in 5 delov peska. Z zračno malto smemo zidati le, če je temperatura vsaj dve stopinji nad ničlo, če uporabljamo toplo vodo, pa smemo zidati tudi pri 3 do 4° pod ničlo.

Znatno boljše vežejo in otrde malte, narejene iz vodnih (hidravličnih) apen. Vodna apna imenujemo ona, katerih malte vežejo in otrde tudi pod vodo. Za pridobivanje vodnih apen nam služijo v

prvi vrsti kribine lapora, ki obstoje iz apnenca in gline.

Naravno vodno apno, ki se žge iz lapora in ki ga na deželi žgo v navadnih apnenicah je vodno in cementno ali romanovo apno. Vodno apno je sicer zračno apno, ki veže na zraku v 2—7 dneh in otrdi nadalje tudi v vodi. To apno dobimo, če žgemo apnenec, ki vsebuje 15—20% glinastih in silikatnih primesi. Če ga po žganju ugasimo, dobimo grob, zrnat prah s hidravličnimi lastnostmi.

Cementno ali romanovo apno dobimo, če žgemo apnenec, ki vsebuje 20—30% glinastih primesi. Žganega ne moremo več ugasiti, ampak ga moramo po žganju zmleti v prah. Ta snov, mešana z vodo in peskom, da močno hidravlično malto ali beton velike trdnosti. Zi zidovje, tlako in podobno ga lahko s pridom uporabimo in ni potrebno za le namene uporabljati dragega portlandskega cementa.

Če hočemo dobiti hidravlično malto, pa nimamo zato cementa, si lahko pomagamo tako, da napravimo mešanico apna in vode, namesto peska pa vzamemo hidravlični dodatek. Ta ima namreč lastnost, da da malto, ki veže tudi pod vodo. Hidravlični dodatki so naravni in umetni. Pri nas prihajajo v poštev le umetni: žlindre iz plavčev, zdrobljena opeka in opečna moka, pepel iz premoga. Na deželi bomo v izdatni meri lahko uporabljali zmleto opeko, dobljeno iz porušeni hiš, v kolikor ne bo uporabna za novo zidanje.

Umetne cemente (portlandske) pa bomo morali v bodoče za podeželske zgradbe uporabljati le tam, kjer se ne bomo mogli izogniti železobetonskim konstrukcijam, za katere so neobhodno potrebni. Za žganje portlandskih cementov so potrebne obsežne industrijske naprave z dragimi stroji in zahtevajo tudi kvalificirano delavstvo in sodelovanje strokovnjakov.

(Dalje prihodnjik.)

PRAVNI NASVETI

Kmečko poverjenišтво za Ljubljansko pokrajino. Z naredbro vrhovnega komisarja je ustanovljena posebna organizacija, ki se imenuje Kmečko poverjenišтво za Ljubljansko pokrajino. Namen te organizacije je pospeševanje kmetijstva in gozdarstva ter vzgoja kmečkega prebivalstva. Poverjenišтво se deli na pokrajinsko kmečko poverjenišтво, okrajno in občinsko kmečko poverjenišstvo. Tem bodo načelovali pokrajinski, okrajni in kmečki poverjeniki, ki bodo imeli svoje namestnike in svetov. Pokrajinskega kmečkega poverjenika in okrajne bo imenoval Šef pokrajinske uprave, občinske kmečke poverjenike pa bo imenoval pokrajinski kmečki poverjenik. Člane svetov pri občinskih kmečkih poverjeništvih pa imenuje okrajni kmečki poverjenik. Za izvrševanje njegovih nalog so kmečkemu poverjeništvu v pomoč Kmetijska zbornica, kmetijske zadružne organizacije in Pokrajinski prehranjevalni zavod.

Zapora vseh živil in krmil. Šef pokrajinske uprave v Ljubljani je izdal odredbo o zasegi vseh živil in krmil. Vsa živila in krmila v Ljubljanski pokrajini, ki niso pod zaporo in kolikor presegajo racioniranje odmerjene, odnosno proizvajalskim obratom in gospodarstvom dovoljene količine, se morajo z ukrepom Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda staviti pod zaporo, s čimer je prepovedano vsako prosto razpolaganje z njimi. Prevod bo uredil promet z živil in krmil v skladu z veljavnimi predpisi in navodili nadrejenih oblastev. Prekrški te navedbe se bodo kaznovali z denarno kaznijo do 5000 lir in z zaporom do dveh mesecev. V vseh primerih se bo blago zaplenilo.

Nujni deleži K. F. Oče vam je izročil posestvo leta 1935, bratom in sestram pa je določil doto, ki ste jo izplačali. Sedaj je oče umrl, bratje in sestre pa zahtevajo nujni delež in se bo posestvo na novo cenilo. Vprašate, katere vrednosti posestva pride v poštev, ali ob času izročitve ali ob času očetove smrti? — Predvsem vam moramo povedati, da se za določitev nujnega deleža precej predvsem vse v zapuščino spadajoče stvari, to so tiste stvari, ki jih je oče do smrti še imel. Te stvari se seveda precejeno po vrednosti ob času pripada dedščine, to je ob času očetove smrti. K tem stvarim je pa priručnati tudi vse ono, kar je zapustnik daroval med živimi. Pri vas torej

pride v poštev posestvo, ki ga vam je izročil leta 1935. Glede ceniitve tega pa določa postava, da se določi vrednost nepremičnin po času prejema, premičnin pa po času pripada dedščine, to je po času očetove smrti.

Okrog sosedov

s Nadskoč dr. Stepišec je objavil okrožnico, v kateri protestira proti bombardiranju Zagreba, proti brezvestnemu morjenju žena in otrok in proti uničevanju hiš, ki so last prav najrevnejših slojev prebivalstva. Enako ugovarja tudi proti uničenju dveh samostanov in dveh cerkev.

s Prodaja perutnine na srbskem področju. Pristojna oblast v Belgradu je izdala odredbo, ki se nanaša na oddajo kokoši, rac, gosi in puranov. Centrala za živino bo v sporazumu z ministrstvom za kmetijstvo in prehrano določila za vsako posamezno okrožje število glav perutnine, katero bo treba oddati v ta namen pooblaščen organizaciji. Cene, določene za posamezne vrste perutnine, so naslednje: Kokoši: Pri živinorejcu v Banatu 57 din, v Srbiji 54 din za 1 kg žive teže. Pri prodaji na veliko je cena določena na 70 din, v prodaji na drobno pa 74 din. — Gosi, race in purani: V Banatu 52 din, v Srbiji 50 din za 1 kg žive teže. V prodaji na veliko je dovoljena cena 66 din, na drobno pa 72 din. Odredba je stopila takoj v veljavo.

s Srbska vlada se je sporazumela z romunsko glede dobave večje količine soli, ki je v Srbiji ni dovolj.

s Policijska ura v Zagrebu se prične ob 21. Javne priditve morajo biti zaključene najmanj do 20.30.

s 8000 slušateljev šteje danes belgrajsko vseučilišče.

s Opomin zagrebske obrtne zbornice čevljarjem. Zagrebska obrtna zbornica je pozvala vse zagrebske čevljarje, naj gredo prebivalstvu bolj na roko pri popravilju čevljev. Da bi bilo delo zagrebskih čevljarjev olajšano, jim je omenjena zbornica preskrbela za popravilo čevljev 20.000 parov gumijastih podplatov, katere lahko dobe po ceni 200 kun za par.

s Nenavadna odškodnina. Hrvatska država je odkupila bivše zasebno Bondino gledališče v Dubrovniku ter v njem ustanovila hrvatsko državno gledališče. Vsi lastniki lož v tem gledališču so sedaj prejeli od hrvatske vlade za posamezne lože odškodnino v višini 200.000 do 300.000 kun.

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

26

Istočasno se spomni, da je veliki duhovnik in da mora skrbeti za rešenje Izraela, in zaveda, ki je bila še bolj pereča, je bila ta, da se mora Pavel spraviti s sveta. Da bo to mogoče, se mora apostol že enkrat pojaviti pred sinedrijem. Zato vzame kos pergamenta in perzo ter piše:

»Ananija, Nebedejev sin, Sveti Gospodov in veliki duhovnik judovskega ljudstva, odličnemu Klavdiju Liziju tribunu. Ko si si želel ustvariti jasno sodbo zločinov, s katerimi se je omadeževal Savel iz Tarza, ki se imenuje Pavel, in jih danes zjutraj nisi mogel spoznati, pripelji jutri iznova zločinca pred sinedrij, kjer boš izvedel, kar je on zagrešil in zakaj smo ga obsodili na smrt. Pričakujemo te ob tretji uri. Zdrav!«

Pokliče služabnika.

»Nesi to pismo odličnemu tribunu. Drugi služabnik pa naj gre poklicat Ozeja, Bucijsvega sina. Nujno moram govoriti z njim.«

Služabnik odide in Ananija ostane sam s svojimi skrbmi in veliko žalostjo ne zaradi hčere, ki mu je ušla — on ni čutil očetovske ljubezni — marveč, ker je videl, da so se zmaličili njegovi načrti in je bil v položaju, da ne bo mogel držati obljube in pogodbe, ki jo je sklenil z Izmaelom.

18. POGLAVJE.

V trdnjavi Antonija.

Ko se kaka skrivnost razve, ni več skrivnost. Štirideset in več zarotnikov si je dalo obljubo, da bodo molčali, pa so jo vsi izblebetali, eden jo je zaupal ženi, drugi otrokom, zopet drugi prijatelju.

»Je!«

»Danes ne morem.«

»Zakaj ne?«

»Nimam želje.«

»Beži! Vzemi vsaj požirek novega vina, blaščice!«

»Prav nič!«

»Ali veš, da si zares čuden? Saj si vedno tako rad jedel. Daj no, ne daj se prositi! Novo vino je sladko, letošnje. Pij!«

»Ne morem.«

»Zakaj ne?«

»Mhm!«

»Kaj se je zgodilo?« so spraševali žena, otroci, sorodnik, prijatelj.

»Obljuba.«

»Obljuba? Da ne boš jedel ne pil? Ali si nor? To ni obljuba, marveč samomor. Kako naj človek živi, ako ne je in ne pije? Beži! Povej! Kaj se je zgodilo?«

Zarotnik se je odkril. Vse je povedal kot skrivnost, toda povedal je; sozarotniki in prijatelji so ga hvalili, žena pa mu je priporočala, naj odstopi od tega početja, ki ni brez nevarnosti.

Sorodnik, prijatelj, ki je izvedel za tajnost, je ni držal zase, marveč je komaj čakal prilike, da jo zaupa drugemu, tako da je sredi popoldneva vedel že ves Jeruzalem za zaroto. Pavlin je bil v velikih skrbih.

To jutro je Abigajla končno razodela možu in Natanaelu kraj, kamor naj zbeži z Rahelo; Pela, onstran Jordana, mesto naseljeno skoraj izključno od poganov, Judje so bili maloštevilni in prav nič vplivni; oblast velikega duhovnika ni segala sem tudi ne oblast Antonija Feliksa, namestnika v Judeji, ker Pela je spadala v sirske pokrajine. Bila je tu močna skupina kristjanov, ki so se spreobrnil iz poganstva; tu so Pavlovo ime spoštovali; tu bosta varna. Poslala je že sla k nekemu stricu, ki se je bil zašel sem, da se umakne sovraštvu jeruzalemskih duhovnikov, ker niso mogli priznati tistemu, po čigar žilah se je pretakala Aronova kri, da je prestopil h krščanstvu. Tega je prosila, da sprejme ubežnike. Stric je pristal in obljubil, da bo sprejel Natanaela, medtem ko bo Rahelo sprejela neka dobra krščanska družina, pri kateri bo ostala vse do poroke.

Da ju ne bi pustila potovati sama, in ne bo mogel nihče kaj zlobnega reči, je dobra Ro-

da, stara služabnica in zdaj zaupna prijateljica matere evangelista Marka, stara devica in pametna žena, sprejela nalogo, da spremlja ubežnika prav do Pele. Abigajla je tudi preskrbela dober voz in hitre konje.

V soboto zjutraj je pripeljala Sara Rahelo v Pavlinovo hišo, kjer jo je čakal Natanael. Oba mlada, Roda in Sara, dve ženi globoko zastrti, so stopili skozi sionska vrata, kjer je čakal voz, ki naj jih popelje daleč po cedronski dolini in nato čez Jordan v Peto, kamor bodo prispeli do noči. Razdalje v Palestini niso bile velike in lepe so bile ceste, ki so vodile iz Jeruzalema v Jeriho, mesto cvetja in s Peto obljubeno rimsko naselbino.

»Bog vaju blagoslovi,« voščil Pavlin, ko sta oba mlada odpotovala; »zaigrali smo zelo tvegano igro.«

»Morali smo to storiti, da rešimo Rahelino dušo,« odvrne Abigajla.

~ ~ ~

Pavlin se je bil odpravil v trdnjavo, da vidi Pavla. Ni mogel z njim govoriti, ker je bil ta v velikem zboru; ko se je bil odpravil tja, je bil priča razdora in prepira, katerega je hotel apostol povzročiti med dvema mogočnima strankama, da da slavo Gospodu, ki je dovolil, da se reši njegov služabnik nepoškodovan iz nesreče, ki mu je pretela.

Pavlin je šel znova proti večeru, da bi se prepričal, ali se je po mestu že raznesla novica o Rahelinem begu in kaj je ukrenil veliki duhovnik, da bo zasledoval ubežnico. Nihče pa ni govoril o Raheli, nihče o begu; palača velikega duhovnika je bila zaprta, kakor se spodobi za sobotni dan; da bi dajal veliki duhovnik dober zgled, se je vzdržal vsega, razen molitve in počitka, ni odhajal iz hiše, niti ni sprejemal obiskov.

Ali si veliki duhovnik ni bil na jasnem zaradi Rahelinega bega? Ni bilo mogoče. Ali ni polagal važnosti? Tudi to je bilo izključeno. Zakaj je potem vladal tak mir navidez okrog palače?

Ali je že našel sled za ubežniki in jih zasleduje, Pavlin je čutil živo skrb za usodo brata in dedlice.

Ko se je vračal domov, da dobi tolažbo pri pametni ženi, je bila že noč, se je sešel z nekim sovrstnikom, ki je ostal jud, pa ni pretrgal vezi čustvenega prijateljstva z njim, ki se je spreobrnil h krščanstvu.

Oba prijatelja sta si segla v roke in jud je vprašal Pavlina:

»Kaj praviš o zaroti?«

»Kakšni zaroti?« vpraša Pavlin presenečen.

»Kaj nič ne veš?«

»Ne. Ali je kaka zarota, da bi se otrsli trdega cesarskega jarma?«

»Zaroto so sklenili proti tvojemu stricu. Jaz gotovo nisem med njegovimi častilci, toda takih ukrepov ne morem odobravati. Naši očetje so se zmotili, ko so sklenili smrt Jezusa iz Nazareta. Ako bi ga bili pustili živeti, bi danes nihče več ne govoril o njem. Slabo ravna, ko hočejo umoriti Savla,« nadaljuje jud, ki je bil pošten.

»Umoriti?« vpraša Pavlin.

Znanec mu je povedal, kolikor je vedel. Več kot štirideset zarotnikov se je zaklelo in priseglo, da ne bodo ne jedli ne pili, dokler ne bodo umorili Pavla; povedal mu je tudi o pismu, ki ga je Ananija poslal tribunu.

Pavlin se je prestrašil. Naglo se je poslovil od prijatelja, tekkel v trdnjavo in skušal priti notri, da sporoči stricu žalostno vest, toda trdnjava je bila zaprta; povedali so mu, da je po sončnem zahodu dostop do jettikov prepovedan in moral se je vrniti drugo jutro zgodaj. Kar je imel sporočiti, je bilo zares nujno.

Pavlin se je vrnil domov zelo nezadovoljen. Žena ga je zato mirila:

»Nocoj je stric varen; nihče se ne bo upal vdreti v njegovo celico in mu kaj zalega storiti. Jutri zjutraj pa se boš podal k njemu pravočasno, mu vse povedal in ga vprašal za svet.

43.

Benjamin pa ni niti opazil niti slutil temnih senc, ki so ga obkrožale v primerni razdalji. Šel je brezskrbno proti gradu in se veselil sveta.

44.

Ker pa je Benjamin začutil mahoma hudo laščoto, je zavil v krčmo, ki jo je ravno videl in naročil jela in pijače. In zopet ni opazil sumljivih oseb, ki so stopile za njim v sobo — preveč je bil zaverovan v jed.

45.

Ko se je Benjamin najedel in potešil žejo, se je pričel ozirati po sobi. Pa mu je nenadoma eden izmed gostov namignil, naj se presede k njemu in že sta bila v živahnem pogovoru. Skupaj sta trkala na zdravje in pila.

Križem sveta

Nov katoliški dom v Zagrebu

Poleg župnijske cerkve svetega Blaža v Zagrebu se nedavno blagoslovili trinadstropno palačo »Katoliškega doma župnije sv. Blaža«. Dve tretjini poslopja je namenjeno za potrebe Katoliškega doma, in to za razne župnijske prosvetne, verske in karitativne organizacije. Ena tretjina palače je določena za zasebna stanovanja. Z najemninami za ta stanovanja se bo v bodoče dom tudi vzdrževal. Novozgrajeni Katoliški dom ima tri oddelke. V prvem nadstropju je prosvetni oddelke, kateri razpolaga s tremi dvoranami. Vsi ti prostori so določeni za Katoliško akcijo. Trenutno je v tem nadstropju ljudska šola. V prillitju so prostori za karitativne organizacije. Tu je večja dvorana za obednico za reveže, kuhinja in soba za zdravniške preglede siromakov. Ljudsko kuhinjo bodo vodile sestre. V Katoliškem domu je nadalje moderno urejena kino dvorana. Novi kino se bo imenoval »Prosvetac«. Dvorana je dolga 30 m, široka pa 13 m ter razpolaga s 300 sedeži. Kinoaparatura je že nabavljena ter bo novi kino pričel v najkrajšem dajati predstave, in to vsak dan, kakor ostala zagrebaška kinopodjetja. V njem bodo pa predvajali samo tiste filme, ki jih bo odobril cenzorski odbor, postavljen od nadškofije. Katoliški dom in dvorano katoliškega kina je blagoslovil sam zagrebski nadškof dr. Stepinac.

Kako bodo izvedli knjižno tombolo

Mnogi vprašujejo, kako bodo sploh izvedli tombolo. Zato pojasnjujemo: na veliko nedeljo bodo žrebali prve tri številke za dvojke. Vsi, ki boste kupili tombolske tablice, boste v časopisju in po radiu izvedeli, katere številke bodo izžrebane. Številke boste doma prebrali na svojih tablicah. Kdor bo zadel dvojko (2 številki v eni vrsti), se bo oglašil v naši pisarni in bo prejel dobiček. Na belo nedeljo bodo izžrebali naslednje številke. Vsi, ki bodo zadeli trojke (3 številke v eni vrsti), se bodo oglašili v naši pisarni in prejeli dobiček. Podobno bo z zadetimi četverkami in petoricami. Od 25. do 30. aprila bodo žrebali še nadaljnje številke, ki bodo potrebne za tombolo. Tombola bo razglašena v nedeljo 30. aprila. Dobitniki tombolo bodo poklicani v nedeljo 7. maja, ob 10 v pisarno Zimske pomoči. Tam bodo žrebali, kateri znesek bodo prejeli poleg knjig, ki so določene za tombolo. S takoj izplačanim denarjem si bodo kupili kakršne koli nadaljnje knjige v kateri koli knjigarni. Nedvigljivi dobitniki bodo čakali lastnika do 31. maja ali točno mesec dni po dnevu, ko bodo izžrebane tombole. Zato naj bodo tudi udeleženci tombole izven Ljubljane brez vseh skrbi, da ne bi dobili svojega dobitka, če bo zadet.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Semena

za polje in vrt
nudi
DOMINIK BEZENŠEK
Ljubljana,
Miklošičeva št. 6,
palača
Ljudske posojilnice

Iščem fanta

ki je vajen kmetkega
dela od 15—17 let sta-
rega Dolinar Anton,
Dobrova 47.

Poljske brane

prvovrstne, v železnini
Fr. Stupica
Ljubljana, Gosposvet-
ska cesta št. 1 — poleg
»Figovca«

OGLASUJ
v **DOMOLJUBU**

V Alpah so zmrznili

Pred kratkim so se sporili nad Alpami ameriški in nemški aeroplani. Boji so se končali za Američane dokaj žalostno. Večina ameriških lovcev in bombnikov je bilo sestreljenih nad strmimi prepadi ledenikov v Visokih Turah. Ameriški piloti so se spustili s padali raz zadetih aeroplanov, vendar ni ostal noben pilot živ, deloma zaradi tega, ker so se pri padcu več ali manj poškodovali, pa tudi zato, ker niso mogli prenesti strašnega mraza v visokem, zasneženem gorovju, za katero niso bili dovoljno oblečeni in preskrbljeni z živili. Nemški reševalci so spravili mrtve ameriške letalce v ledeniško razpoko, ker jih sedaj niso mogli odnesti v dolino.

Zamenjava olivnega olja

Zaradi oskrbe grškega prebivalstva z olivnim oljem je bil med nemškimi zasedbenimi oblastvami in predstavniki Mednarodnega rdečega križa sklenjen sporazum, po katerem bodo potrebno olje za nemške čete v Grčiji in za grške delavce v službi nemške vojske krili izključno z otoka Mitlene. Pridelek ostale Grčije, kakor tudi Jonških otokov in Krete, ki predstavlja 80% celotnega pridelka olivnega olja, pa ostane izključno za potrebe grškega civilnega prebivalstva. Odkup olja bodo vršili na ta način, da bodo pridelovalcem olivnega olja zamenjali pridelek olja za druga živila.

Nad 500 ljudi se je zadušilo

Iz Neaplja poročajo, da je vlak, na katerem se je vozilo nad 500 potnikov, oblihal v nekem predoru. Zaradi dima iz lokomotivnega dimnika se je v predoru zadušilo nad 500 ljudi.

Dehidrirano meso

V zadnjem času so začeli v velikem obsegu pošiljati v Anglijo dehidrirano meso. To ni morda na običajen način prekajeno meso, temveč meso, ki mu je s posebnim osuševalnim postopkom odvzeta voda. Zlasti prihaja tako meso iz Nove Zelandije. Že za leto 1943 se je Nova Zelandija zavezala, da bo poslala v Veliko Britanijo 250 ton dehidriranega mesa, kar ustreza količini 14.000 ton v svežem stanju. Za prevoz dehidriranega mesa zadostujejo običajni zaboji in niso potrebni hladilni prostori.

Ponos Španca

Vojvoda Medine je kot poslanec španskega cesarja Karla V. prišel na nekdanji sultanov dvor v Carigrad. Jako se je začudil, videč, da v avdienci dvorani ni bilo zanj nobenega stola. Zatorej si je vzel plašč z ramen, ga razgrnil po tleh in se po turško usedel nanj. Tako sedeč se je pogovarjal s sultanom Solimanom II. Po avdienci se je poslovil in odšel iz dvorane, ne da bi pobral plašč s tal in ga vzel s seboj. Sultan ga je prijazno pozval, da je pozabil plašč in ga naj vzame. »Poslanci cesarja Karla V. nimajo navade jemati stolov s seboj,« je mirno dejal vojvoda, se nalahno priklonil in odšel.

Križanka št. 9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10								
11					12			
13	14	15	16		17		18	
19		20	21			22		
23								
24			25			26		27
28		29				30	31	
32	33		34		35		36	
37								
38		39					40	

Vodoravno: 1. kratica za kraljevi, 3. doseg cilja, 8. pritrilnica, 10. redkokdaj, 11. dragocen kamen, 12. mrvca, 13. predlog, 15. goljufan, 18. kratica za dolžinsko mero, 19. nemško »koc«, 21. blazen, 22. arabsko krstno ime, 23. ukaz, 24. število, 25. kratica za bivšo jugoslovansko valuto, 26. gora na Krete, 28. začetnici imena in priimka slovenskega pesnika, 29. vrag, 31. latinski predlog, 32. jim, 33. reka na Primorskem, 37. kristjan, 38. vrh v Julijskih Alpah, 39. mastna od olja, 40. pritrilnica.

Navpično: 1. diči kraljevske glavo, 2. del živalskega telesa, 3. velika kača, 4. kratica za ljubljanski športni klub, 5. zavetnik, protektor, 6. pivski izraz, 7. bel koren, ki ga nastrganega jemo h klobasam, 8. del tedna, 9. najmanjši delci snovi, 14. glas sirene, 16. električna mera, 17. borilnica, 18. čok, tnalno, 20. počiva, dremlje, 22. moško ime, 24. nede-bela, 27. turško mesto, 29. mlinarska potrebščina, 30. ne mara, 33. močan, 34. glasbeni izraz, 35. družinski član, 36. dim.

Rešitev križanke št. 8

Vodoravno: 1. neresnica, 10. era, 11. Ema, 12. del, 13. bala, 14. loka, 15. Oto, 16. kdo, 18. Lah, 19. ko, 20. Kongo, 22. re, 24. dro, 25. bil, 26. cin, 27. Ob, 29. trsat, 30. ki, 31. pok, 33. Ant, 34. bos, 36. Abel, 37. para, 38. rep, 39. Aca, 41. rep, 42. Kredarica.

Navpično: 1. nebo, 2. Erato, 3. ralo, 4. ce, 5. smodnišnica, 6. na, 7. idol, 8. cekar, 9. Alah, 16. kobra, 17. oglat, 19. kdo, 20. kot, 21. oct, 23. eni, 28. bober, 30. korec, 31. park, 32. kepe, 34. Bari, 35. sapa, 39. A. D. (Anton Dokler), 40. ar.

Mestna hranilnica ljubljanska

Sodno depozitni oddelek, hranilniki, tekoči račun

Pupilarno varna!

Izplačuje »a vista vloge« vsak čas, »navadne« in »vezane« po uredbi

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak, Prof. I. R., profesor v pok. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar, Journalist, časnikar. Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, Direktor, ravnatelj. — Alle in Laibach — Vsi v Ljubljani. »Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročilno, inserate in reklamacije po upravnemu »Domoljubu«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave št. 40-04.